

ПЕРЕКЛАДИ

ISSN 1682-5268 (on-line); ISSN 1608-0599 (print)

Shidnij svit, 2021, No. 3, pp. 165–178

doi: <https://doi.org/10.15407/orientw2021.03.165>

Pai Hsien-yung

THE ETERNAL SNOW BEAUTY /

TRANSLATION FROM THE CHINESE, INTRODUCTORY ARTICLE
AND COMMENTARIES BY T. VECHORYNSKA

T. Vechorynska

PhD (Philology)

Institute of Philology

Taras Shevchenko National University of Kyiv

14, Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, 01601, Ukraine

t.vechorynska@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-6942-4237

This publication offers a translation into Ukrainian of the well-known both in China and worldwide short story of Taiwanese American writer Pai Hsien-yung (白先勇) *The Eternal Snow Beauty* (永远的尹雪艳). The short story was first published in 1965 in Taiwanese *Contemporary Literature* (现代文学) journal. It was not until 1979 that it was published in the *Contemporary* (当代), Beijing monthly journal of current literature, and has aroused unusually great interest both among literary critics and the readership. The mystic and symbolic image of an eternally young beauty, who has moved from Shanghai to Taipei, where she was still the center of attention and had a great impact on the social life of how people interacted in Taipei, has opened a special literary space for Chinese readers, a different one from mainland Chinese literature. Simultaneously with sympathy for the varieties of fortune of Yin's house visitors, the author exposed the corrupt, flawed life of the once prominent men and women. Pai Hsien-yung skillfully in brilliant literary language described the entertainments, struggles, decadence, and death of those fascinated by the illusory beauty of Yin Xueyan. With the publication of this short story in mainland China, an active study and discussion of Overseas Chinese-language literature have started.

The Eternal Snow Beauty is viewed by us in the context of Chinese diaspora literature discourse. Pai Hsien-yung's writings, as are typical for the writers of Chinese descent in the West, combine Eastern and Western aesthetics, reveal the influence of Western literature and artistic rethinking of Chinese classical literature, feature the search for the "Self" at the intersection of cultures. In his writings, Pai Hsien-yung often represents China and Taiwan from the point of view of the "Other", who is closely engaged in events in the homeland, seeks to rethink its history, explain its present, and is very concerned about its future.

The translation of *The Eternal Snow Beauty* into Ukrainian is done for the first time.

Keywords: Pai Hsien-yung, Bai Xianyong, *The Eternal Snow Beauty*, Chinese-language literature, Chinese diaspora literature, symbol, semantics of color, allegory

Бай Сяньюн

ВІЧНА ЇНЬ СЮЕЯНЬ /

ПЕРЕКЛАД З КИТАЙСЬКОЇ, ВСТУПНА СТАТТЯ

ТА КОМЕНТАРІ Т. В. ВЕЧОРИНСЬКОЇ

Бай Сяньюн (白先勇) – американський письменник тайванського походження, народився в м. Гуйліні, провінції Гуансі в 1937 році. Його батько, Бай Чунсі (白崇禧),

© 2021 T. Vechorynska; Published by the A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine on behalf of *The World of the Orient*. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

був генералом Національно-революційної армії Китайської Республіки, через що родина переїхала до Тайваню. У 1961 р. закінчив факультет іноземних мов та літератур Національного тайванського університету, а в 1963 р. переїхав на навчання до США. У 1965 році, здобувши ступінь магістра в Університеті Айови, Бай Сяньюн почав викладати китайську мову та літературу у філіалі Каліфорнійського університету в Санта-Барбарі, де й оселився. Він автор збірок оповідань “Одинокий у сімнадцять” (寂寞的十七岁), “Тайбейці” (台北人), “Нью-Йоркер” (纽约客), роману “Виродки” (孽子), збірок есе “Раптово обернутись” (蓦然回首), “Шостий палець” (第六只手指), “Дерева стоять як були” (树犹如此), “Минулого разу, як ми йшли” (昔我往矣), “Бай Сяньюн розповідає про оперу кунцюй” (白先勇说昆曲). Його авторству належать також сценарії до драматичних творів “Прогулянка садом та перерваний сон” (游园惊梦), “Остання ніч пані Цзінь” (金大班的最后一夜) та ін.

Збірка Бая Сяньюна “Тайбейці” (1971) має право вважатися перлиною творчості письменника і важливим надбанням світової літератури. Ся Чжицін (夏志清), знаний критик і перекладач китайської літератури у США, визначив її як “історію Китайської Республіки” (цит. за: [Haiwai huawen wenxue jiaocheng 2009, 152]), адже книга описує досвід людей різних соціальних верств із різних регіонів материкового Китаю (外省人 *waishengren*, на противагу 本省人 *benshengren* – корінному етнічному населенню Тайваню), які емігрували на Тайвань після Війни опору проти японської агресії (中国抗日战争 *zhongguo kangri zhanzheng*), громадянської війни між Гоміньданом і Комуністичною партією Китаю (国共内战 *guogong neizhan*) та заснування Китайської Народної Республіки. Герої всіх чотирнадцяти оповідань збірки – від інтелігентних воєначальників до торговців, від дружин високопосадовців до служниць похилого віку, від світських левиць до танцівниць у клубах – обтяжені спогадами про минуле. Переселенці з материка, вони, великі, середні та малі люди, залишили в минулому ціле життя та перетворилися з творців історії на її сторонніх спостерігачів. Цей контраст між минулим та теперішнім у світосприйнятті героїв “Тайбейців” неодмінно супроводжується почуттями самотності, вигнання, втрати, ностальгії та “чужості”. Недарма в передмові до збірки Бай Сяньюн цитує вірш “Уїсян” (досл. “Вулиця воронячої одежі”, “乌衣巷”) відомого танського майстра Лю Юйсі (刘禹锡): “Дикорослі трави уздовж мосту Чжуцунюе, косі промені вечірньої зорі на вході до Уїсян, давніше літали ластівки біля палаців знатних Вана і Се, а нині влітають у прості будинки звичайних людей” (朱雀桥边野草花, 乌衣巷口夕阳斜, 旧时王谢堂前燕, 飞入寻常百姓家). Можна навіть стверджувати, що “теперішнє” (今 *jin*) та “минуле” (昔 *xi*), що лейтмотивом проходять через усі оповідання збірки, є її головними персонажами. Зокрема, “минуле” в “Тайбейцях” неодмінно ототожнюється з молодістю, гостротою почуттів, системністю, традиційністю, духовністю, любов’ю, енергією, успіхом, славою, надіями, красою, ідеалами та життям. “Теперішнє” ж асоціюється переважно зі старістю, гниттям, зачерствілістю, хаосом, вестернізацією, матеріальністю, хіттю, плоттю, поразками, дріб’язковістю, відчасом, потворністю та загибеллю. Твори збірки глибоко і яскраво описують життя та розчарування персонажів після переїзду з материка до Тайбея. Через тематику та формат збірки її часто порівнювали з “Дублінцями” Дж. Джойса.

Оповідання “Вічна Їнь Сюеянь”, перше у збірці “Тайбейці”, цікаве передовсім тим, що саме з нього розпочалося знайомство китайських читачів із китайськомовною літературою поза материком. У лютому 1979 року провідний пекінський літературний альманах “Сучасність” (当代) вперше надрукував оповідання американського письменника тайванського походження. Публікація набула великого резонансу й навіть була названа “першою ластівкою, що несе весну” (一只报春的燕子) (цит. за: [Haiwai huawen wenxue jiaocheng 2009, 2]). І хоча це оповідання було написане письменником у 1965 році, після того як він переїхав до США, а це означає, що воно мало б належати до китайськомовної американської літератури (美华文学

meihua wenxue) або літератури китайських іноземних студентів в Америці (旅美留学生文学 *li mei lixuesheng wenxue*), однак на той час феномен літератури китайської діаспори (досл. “закордонна китайськомовна література”, 海外华文文学 *haiwai huawen wenxue*) ще не був визнаний, тому науковці усі як один розглядали подібний літературний доробок як тайванську літературу. Публікація оповідання “Вічна Їнь Сюеянь” дала поштовх активному обговоренню на материк китайськомовних літератур Тайваню й Гонконгу і їхньому розгляду як важливої ланки в контексті історії розвитку сучасної китайської літератури. У березні 1981 року при Асоціації новітньої китайської літератури (中国当代文学学会 *zhongguo dangdai wenxue xuehui*) було створено окремий відділ – Асоціацію досліджень літератури Гонконгу й Тайваню (台港文学研究会 *tai gang wenxue yanjiu hui*), а відтак, і переважно завдяки збільшенню знань щодо китайськомовних творів, що створюються по всьому світу, закордонна китайськомовна література набула форм дискурсу літератури китайської діаспори.

Мова Бая Сяньюна у “Вічній Їнь Сюеянь” лаконічна й відточена, багата на різноманіття художніх прийомів й іронічний підтекст. З перспективи обізнаного оповідача автор споглядає за персонажами збоку, обмежуючись концептуалізованим описом зовнішності, слів та вчинків. Кожний зі створених ним образів алегорично описує людські вади, які укупі зображають вище суспільство Тайваню середини ХХ століття. Образи Вана Гуйшена, начальника управління Хуна, Сюя Чжуанту, залицяльників Їнь Сюеянь, які один за одним зазнають лиха, символізують хіть та потурання плотським бажанням. Образи старого та хворого директора У та численних приятельок Їнь Сюеянь символізують загрузання в минулому. Образ пані Сун символізує владність і зарозумілість типової чиновницької дружини. Дружина Сюя Чжуанту пані Сюй зображена як нерішуча й обмежена традиційна дружина в патріархальному суспільстві. Образ бабусі У ввібрав у себе всі риси, притаманні шарлатанам, що вдають, ніби мають надприродні особливості, й у такий спосіб вводять в оману. Звичайно ж, найяскравішим образом оповідання є образ самої Їнь Сюеянь – таємничої жінки з холодною красою, що вабить чоловіків і жінок та символізує собою спокусу й незбутні мрії увіковічення молодості й усемогутності. Автор вдається до опису головної героїні оповідання через повторюваний образ вітру, натякаючи цим на її ілюзорність: “як той вербовий пух несеться від подиху вітру” (像一球随风飘荡的柳絮, 脚下没有扎根似的), “немов подих березневого вітру” (像一阵三月的微风), “ледь чутна немов вітер хода” (踏着风一般的步子), “повільними наче вітер кроками” (踏着她那风一般的步子), “до зали непомітно, як порив вітру, увійшла Їнь Сюеянь” (尹雪艳不知什么时候却像一阵风一般的闪了进来). Семантика білого кольору, що нерозривно пов’язана з постаттю Їнь Сюеянь, створює для читача атмосферу блідості, похмурості, відчуженості, смерті: “білосніжне ціпао” (素白旗袍), “убрана в сріблясто-білу сукню” (她都浑身银白), “білосніжна шкіра” (雪白的肌肤), “одягнена в сріблясто-біле” (一身银白), “одягнена в сріблясто-білий одяг, вона ніби та жриця...” (像个通身银白的女祭司), “була вдягнена в сріблясто-біле ціпао з короткими рукавами” (月白短袖的织锦旗袍), “на її ногах також красувалися сріблясто-білі атласні туфельки” (脚上也是月白缎子的软底绣花鞋), “вдягнена у все біле” (一身白色的衣衫), “вдягнена у все біле, без косметики” (一身素白打扮, 脸上未施脂粉). Тим більш яскраво автору вдається зобразити сцену зваблення Сюя Чжуанту, коли до холодного білого кольору, що від початку до кінця переважав у зовнішності Їнь Сюеянь, додається червоний колір: “криваво-червоний тюльпан на її зачісці затремтів” (发上那朵血红的郁金香颤巍巍的抖动着), “Їнь Сюеянь власноруч піднесла Сюю Чжуанту піалу із замороженим мигдалевим тофу, прикрашеним двома яскраво-червоними вишнями” (尹雪艳亲自盛上一碗冰冻杏仁豆腐捧给徐壮图, 上面却放着两颗鲜红的樱桃). Порівняння Їнь Сюеянь із богинями й метафоричність її образу в поєднанні зі зловісним застереженням її гороскопа, що той, хто має

стосунки з нею, неминуче зазнає невдачі або смерті, свідчить про намір автора передати її примарність, потойбічність. В оповіданні Бая Сяньюна персонаж Їнь Сюеянь з'являється лише в оточенні людей, зіпсованих різноманітними вадами. Людське прагнення до Їнь Сюеянь, як і потурання власним егоїстичним бажанням, жадова, охота до лестоців, духовний занепад, є вічним, тому Їнь Сюеянь здатна зберігати вічну молодість і ніколи не старіє (尹雪艳总也不老).

Створений Баєм Сяньюном образ “вічної Їнь Сюеянь” у художньому поєднанні з буддйськими, даоськими й майже християнськими мотивами спокути за гріхи виявив особливий літературний простір, відмінний від літератури материкового Китаю. Наразі і автор, і цей та інший його твори перебувають у центрі уваги літературознавців Китаю, які відзначають літературність та естетичність його художнього мовлення, застосування модерністських технік, які завжди промовляли про автора як такого, що випереджав свій час, і як роблять Бая Сяньюна одним з найвизначніших представників сучасної світової китайськомовної літератури. У 1971 році оповідання увійшло до англomовної збірки перекладів творів Бая Сяньюна “Taipei People”, яка зазнала численних перевидань. У травні 2013 року в Шанхаї відбулася прем'єра однойменної музичної драми, написаної за мотивами оповідання “Вічна Їнь Сюеянь”. Переклад українською здійснено за виданням: Бай Сяньюн (2000), “Вічна Їнь Сюеянь”, *Тайбейці*, Цзоцзя чубаньше, с. 1–15 (白先勇 (2000), “永远的尹雪艳”, 台北人, 作家出版社, 北京, 1 – 15 页).

* * *

1

Їнь Сюеянь не старіє. Минуло понад десять років відтоді, як нею захоплювалась юрба багатих і впливових прихильників – на той час завсідників танцювальної зали шанхайського нічного клубу “Парамаунт”¹. В одних полисіла маківка, в інших посивіли скроні. Після переїзду до Тайваню одні стали лишень радниками при металургійних або цементних заводах чи то на фабриках з виготовлення штучних волокон. Інші, навпаки, здобули посади голів правління в банках або керівників впливових організацій, та їх меншість. Хоч би як не змінювалися долі цих людей, Їнь Сюеянь ані краплі не змінилася з часів її популярності в Шанхаї. У Тайбеї вона так само убирається в білосніжне ціпао² з тонкого шовку, а з уст її не зникає ледь помітна усмішка, така, що жодної зморшки не з'явиться в куточках її очей.

Їнь Сюеянь справді приваблювала. Але ніхто й ніколи не міг сказати, чим саме. Їнь Сюеянь не любила наносити рум'яна чи пудру, може, інколи ледь торкнулася “максфактором” до губ. Їнь Сюеянь також ніколи не носила яскравих кольорів. Влітку вона завжди була убрана в сріблясто-білу сукню – ніби ковток свіжого повітря серед неймовірної спеки. Білосніжна шкіра, струнка постать, чисте обличчя з милими круглими щічками. Та й не в цьому була її привабливість. Усі, хто бачив Їнь Сюеянь, говорили про якусь незбагненну чарівність, яка наявна в кожному її русі. Зазвичай неприємно дивитися, як хтось потягується чи насуплює брови, та щодо Їнь Сюеянь навіть це мало спокусливий вигляд. Говорила вона небагато, але завжди виважено і влучно, та ще й приємним шанхайським діалектом із сучжоуським акцентом. У кого не вистачало грошей, аби запросити Їнь Сюеянь на танок, все одно приходили до клубу “Парамаунт”, аби хоч краєм ока поспостерігати за нею та послухати ту ніжну вимову. Як бальзам для душі. Танцювала Їнь Сюеянь неквапливо, ледь піднявши підборіддя та граційно погойдуючи стегнами. Навіть швидкий фокстрот виходив у неї плавним і невимушеним, водночас вона ніколи не збивалася з такту. Здавалося, що вона навіть не торкається підлоги, а як той вербовий пух несесться від подиху вітру. У неї були якісь власна мелодія, власний ритм і рівновага, які не порушувало ніщо навколишнє.

Чарівність Їнь Сюеянь таки була незбагненною. А чутки про неї лише додавали їй таємничості. За такої популярності не уникнути заздрощів з боку інших жінок, от і почали поза очі казати про її гороскоп. Мовляв, там панують самі злі духи, і всі, хто має справу з Їнь Сюеянь, приречені на невдачі, а то й на смерть. І – дивна річ – це лише збільшувало цікавість шанхайських заможних чоловіків до неї. Готові випробувати свою долю, багаті й безтурботні, вони вишикувались у чергу, аби здобути увагу цієї фатальної зірки, що яскраво сяяла над усією метрополією на березі Хуанпу³.

Ван Гуйшен, молодий спадкоємець родини бавовняних магнатів, був одним із них. Щовечора у своєму новісінькому “кадилаці” він очікував на Їнь Сюеянь біля входу до “Парамаунту”. А потім вони вдвох прямували до “Парк-готелю”⁴, де в саду на відкритій терасі двадцять четвертого поверху насолоджувались вишуканими закусками. Дивлячись на місяць і зорі, Ван Гуйшен казав, що ладен зібрати до купи всі золоті злитки своєї родини й побудувати з них сходи до самого неба, схопити серп молодого місяця і прикрасити ним зачіску Їнь Сюеянь. Вона не відповідала, а лише усміхалась і неквапливо простягала свою тендітну немов орхідея руку за канапе з чорною ікрою.

Ван Гуйшен як навіжений працював та інвестував. Він прагнув усякими правдами й неправдами примножити багатство своєї родини у три-чотири рази, аби тільки обійти інших залицяльників Їнь Сюеянь, накинути їй на шию ланцюжок із діамантів й агатів та повести її додому. Згодом Вана Гуйшена було ув’язнено через таємну змову з урядовими чиновниками й незаконні економічні маніпуляції. У той день, коли його було страчено, Їнь Сюеянь на знак скорботи навіть не поїхала до клубу.

Зрештою Їнь Сюеянь завоював начальник управління Хун, дуже впливова постать у банківських колах Шанхаю. Після того як Хун розлучився з дружиною, залишив трьох дітей і погодився на безліч інших умов Їнь Сюеянь, вона погодилася вийти за нього заміж. Нова пані Хун оселилася у Французькій концесії⁵ в розкішному таун-гаузі із садом, що був конфіскований у японців. І вже за кілька місяців вона затьмарила собою всіх красунь вищого суспільства Шанхаю, подібно до того, як пізніше цвітіння груші перевершує собою весь інший квіт.

Їнь Сюеянь уміла бути в центрі уваги. На розкішних бенкетах, де були присутні знатні красуні – дочки багатих родин, укутані в соболіне чи вогняно-червоне лисяче хутро, – варто їй було увійти, з отим її пальтом зі сріблястої лисиці з виложистим комірцем, накинутим на плечі, і пройти повз присутніх немов подих березневого вітру – кожен мимоволі обертався до неї. У натовпі Їнь Сюеянь здавалася сніжно-крижаним привидом, її небезпечна холодна краса і ледь чутна немов вітер хода приваблювали, і прикуті до неї погляди чоловіків та жінок неминуче спалахували полум’ям. Такою була Їнь Сюеянь – чи то в танцювальній залі нічного клубу “Джесфілд”⁶, чи то в коридорах театру “Лицеум”⁷, чи то у вітальнях аристократичних маєтків уздовж авеню Жоффре⁸ – одягнена в сріблясто-біле, вона стояла, спираючись на диван чи крісло, ледь усміхаючись самими лише куточками губ, а всі навколо – директори, заступники директорів, власники прядильник фабрик і їхні діти, нувориші і їхні дружини – не могли відвести від неї очей.

Але гороскоп начальника управління Хуна таки не зумів протистояти злим духам гороскопа Їнь Сюеянь. За рік Хун втратив свою посаду, а через два роки збанкрутував. Переїхавши до Тайбея, він не домігся жодної, навіть найменш респектабельної посади. Їнь Сюеянь розлучилася з ним і вчинила ще, можна сказати, шляхетно – окрім особистих речей, забрала із собою лише шанхайського шеф-кухаря і двох дівчат-служниць із Сучжоу, що були поруч із нею ще із шанхайських часів.

2

Їнь Сюеянь оселилася у висококласному житловому районі на четвертій ділянці Женьайлу – центральній вулиці Тайбея. Це був новий будинок у західному стилі з

просторою вітальнею, здатною вмістити декілька бенкетних столів. Їнь Сюеянь турботливо облаштувала свій дім. Для вітальні вона обрала комплект меблів із червоного дерева і декілька старомодних, проте надзвичайно зручних диванів із високими спинками. Диван прикрашали подушки із чорного шовку з хунанською вишивкою із зображенням качок-мандаринок, що бавляться у воді. Сидіти на тих м'яких диванах, майже потонувши серед шовкових подушок, було надзвичайно зручно. Всі відвідувачі маєтку Їнь хвалили його вітальню за затишне планування, мовляв, її не хочеться полишати. Для гри в маджонг була передбачена спеціальна кімната з майстерно підібраним освітленням до кожного столу. Для любителів гри у ва-хуа⁹ Їнь Сюеянь облаштувала звуконепроникне приміщення, де гості могли усамітнитися і співати досхочу. Взимку працював обігрівач, а влітку – кондиціонер, тому відвідувачі маєтку Їнь вмиль забували про холодну похмурість або спекотну вологість міста. У будь-який сезон вітальню прикрашали свіжі квіти в антикварних вазах, а влітку вітальня сповнювалася густим солодким запахом туберози. Їнь Сюеянь зналася на мистецтві ікебани, тому квітковий магазин, що на північній вулиці Чжуншань, цілий рік поспіль постачав їй добірні квіти.

Маєток Їнь дуже швидко перетворився на місце зустрічі її старих та нових знайомих. Часто хтось зі старих друзів заводив своє про минулі часи, і всі вмиль піддавалися обіймам ностальгії, починали згадувати колишнє та жалітися на теперішнє. Їнь Сюеянь була для них вічним уособленням епохи клубу “Парамаунт” у Шанхаї, живим свідком їхнього колишнього розкішного життя на материкау.

– Красуне, подивись-но, волосся твого хрещеного батька вже геть посивіло, а ти все така ж молода і ніби молодшаєш день у день!

Пан У колись був генеральним директором Шанхайського банку і постійним відвідувачем клубу “Парамаунт”. У Тайбеї він уже відійшов від справ і лише значився радником при якомусь металургійному заводі. Щоразу при зустрічі з Їнь Сюеянь він вимовляв той самий жарт, хоча й з нотками жалю до самого себе. Волосся директора У справді побіліло, він страждав на ревматизм, і коли траплялося йти пішки, то часу це займало чимало. До того ж директор У хворів на трахому і, відповідно, на трихіаз – його вії загортались у бік очного яблука; від постійної сльозотечі очниці гноїлися, виявляючи рожеву плоть. Взимку Їнь Сюеянь підсувала електричний коминок ближче до ніг директора У, власноруч підносила йому чашку чаю “Те Гуань Їнь” і, усміхаючись, промовляла:

– Годі вам! Ви молодий душею.

До директора У поверталася самовпевненість, його настроїв покращувався, і він, кліпаючи хворобливими повіками, перед усією аудиторією починав наспівувати глухим захриплим голосом:

Я наче мілководний дракон,
що застряг на піщаному укосі...¹⁰

Жінки линули до Їнь Сюеянь так само, як і чоловіки. Було декілька пані, з якими Їнь Сюеянь товаришувала ще за шанхайських часів і які повсякчас позаочі пліткували про неї. Коли Їнь Сюеянь стрімко піднялася соціальними сходами, вони, зціпивши зуби, казали: “Як би високо не піднялася, все одно вона лише танцівниця з клубу”. Коли покровителі й коханці Їнь Сюеянь зазнавали невдач, вони зітхали: “Від долі не втечеш. Не треба було зв’язуватися із жінкою зі злим духом у гороскопі”. Одначе за десять з гаком років жодна з цих пані не наважилась віддалитися від Їнь Сюеянь. У Тайбеї вони немов рій бджіл кружляли навколо маєтку Їнь і таки мусили визнати, що Їнь Сюеянь зачаровує. Їнь Сюеянь завжди могла розраховувати на двадцятип’ятивідсоткову знижку в шовковій крамниці “Хунсян”, обрати найкращі розшиті візерунками туфельки в бутику “Літл Гарден”; вона добре зналася на шаосінських операх, які давали в театрі “Хунлоу”, а коли оперна зірка У Яньлі виконувала партію в “Мен Лі Цзюні”¹¹, вона могла дістати безплатні квитки в перший ряд

партеру. Їнь Сюеянь також була експертом із закладів відомого району Сіменьдін¹², де можна було скуштувати шанхайські смаколики. Тож жінки на чолі з Їнь Сюеянь прогулювалися Сіменьдіном, слухали шаосінську оперу, куштували кульки з клейкого рису з пелюстками османтусу у відомому закладі “Саньлюцзю”¹³, у такий спосіб намагаючись забути про всі перипетії сьогодення. Від Їнь Сюеянь пахло мускусним запахом розкішного Шанхаю, поруч із нею ці немолоді вже жінки, напівсп’янілі від солодких спогадів, невимушено починали радити знайомим смакам локшини з ікрою краба в закладі “Шанхай Усянчжай”¹⁴. Часто-густо жінки піддавалися емоціям і виказували роздратованість, проте Їнь Сюеянь могла знайти підхід до кожної, вона терпляче вислуховувала їхні скарги щодо несправедливостей долі та знаходила саме ті слова, що їх враз заспокоювали.

“Я вщент програлася! Та байдуже! Все одно дома сидить той мішок із грошима. Не я програюся, так знайдеться йому хтось інший!”

Щоразу, коли пані Сун програвала гроші в маджонг, то так жалілася Їнь Сюеянь. Після переїзду до Тайваню в пані Сун розпочалася менопауза, вона швидко набирала вагу і важила близько дев’яноста кілограмів. Гладкій та опасистій, їй важко було ходити пішки, бо мучила задишка. Душа пані Сун була сповнена смутком, адже її чоловік, заступник директора Сун, завів коханку, струнку офіціантку з ресторану, і повністю охолов до дружини. Десять років тому пані Сун була зіркою вищого суспільства Шанхаю, звісно, її ностальгія за минулим була неосяжною. У Їнь Сюеянь пані Сун знайшла собі ідеальну повірницю, бо тільки та була здатна зрозуміти її тугу та заспокоїти в мить, коли пані Сун вже не здатна була стримувати себе і починала ридати, прикривши лице руками.

– Сестро Сун, ніщо не є вічним. Ніхто не здатен утримати щастя й процвітання довіку.

Їнь Сюеянь простягувала теплий рушник пані Сун, аби та могла витерти обличчя, і продовжувала втішати її. Пані Сун пручалася крізь сльози:

– Я не вірю, що моя доля має бути гіршою за інших! Ось ти, сестро Їнь, не знаєш печалі. Завжди хтось знайдеться, аби підтримати тебе.

3

Їнь Сюеянь, і справді не знала печалі – потік екіпажів, що під’їздили до маєтку Їнь, не вичерпувався. Ясно, що старі знайомі вважали її дім за рай на землі, але й нові знайомі вважали його вкрай вабливим. Треба віддати належне Їнь Сюеянь – її маєток ніколи не поступався в розкошах шанхайському авеню ЖофFRE. Відвідувачі маєтку Їнь загалом вже не мали колишнього лоску, проте зберегли соціальний статус і власний стиль, тому, щойно перетнувши поріг, вони знову відчували свою значущість. Їнь Сюеянь тепло зверталася до кожного за колишніми титулами, нехай вони і позбулися їх десять років тому. Таке почесне звання, почуте з її уст, безумовно, підвищувало самооцінку гостей. А щодо нових знайомих, – то маєток Їнь був чудовим місцем для налагодження суспільних зв’язків.

Звичайно, найбільше приваблювала сама Їнь Сюеянь – неперевершена господиня. Кожен, незалежно від статусу та віку, відчував себе бажаним гостем. Відвідувачі заходили до вітальні, влаштовувалися на м’яких диванах із чорними шовковими подушками – і з’являлося відчуття дому, затишку. У маєтку Їнь приймалися пропозиції на святкування днів народжень, навіть за відсутності важливих подій люди все одно знаходили привід і робили внески для організації вечірок із грою в маджонг. Протягом року маєток Їнь майже ніколи не пустував.

Сама Їнь Сюеянь дуже рідко брала участь у грі. Натомість у такі дні вона заздалегідь облаштовувала два, іноді три столи для гостей. Вона точно знала звички та манеру гри кожного, тому партнери для гри підбиралися нею напрочуд гармонійно. Їнь Сюеянь повсякчас давала вказівки щодо гостей охайним дівчатам-служницям,

що чекали поруч. Опівдні подавали няньгао, такі, як готують у Нінбо¹⁵, або цзунцзи, такі, як у Хучжоу¹⁶, а ввечері відомий шеф-кухар із Шанхаю готував нанцзінські та шанхайські страви: золотаво-сріблясту шинку, курчат у коричневому соусі, свіжі креветки у соєвому соусі та мариновані у вині краби. Їнь Сюеянь власноруч розробляла різноманітні меню, які змінювалися кожного дня. Опівночі дівчата-служниці підносили гостям охолоджені білосніжні рушники з ароматом квіткового одеколону, аби ті могли освіжити обличчя та пробудити мозок після запеклої боротьби. Опісля їм пропонували бульйон із локшиною як легку пізню вечерю. Гості залишали щедрі чайові, іноді по дві-три тисячі. Ті, хто виграв протягом вечора, звісно, робили це через піднесений настрій, та й навіть ті, хто програв, робили це з власної волі. Ситі й задоволені, вони один за одним їхали по домівках на таксі, про які Їнь Сюеянь також заздалегідь потурбувалася.

У розпал гри, коли напруження зростало, Їнь Сюеянь повільними наче вітер кроками кружляла між столами, наглядаючи за гравцями. Одягнена в сріблясто-білий одяг, вона була ніби та жриця, що молила за своїх бунтівних воїнів.

– Красуне, хрещений знову програєтьса до цурки!

Щоразу, коли справа йшла до поразки, директор У, тяжко кліпаючи хворими повіками, благав Їнь Сюеянь про підтримку.

– Ще рано говорити про поразку, хрещений, у наступні чотири раунди спробуйте зібрати одну масть.

З цими словами Їнь Сюеянь брала чорну шовкову подушку і підклала під спину директора У, що страждав на ревматизм, і втішала старого.

– Пані Їнь, будьте моїм свідком, я не допустилася жодної помилки, але удача все одно не на моєму боці!

Жінки теж шукали співчуття в Їнь Сюеянь. Інколи, коли пані Сун набридало програвати, вона шаленіла, кидала гральні кубики та лаялася:

– Чорт забирай! Що ти за потвора! Подивимось, чи довго ти протягнеш!

Тож Їнь Сюеянь підходила та чуйно заспокоювала кожного. Її слова сприймали з побожною покорою, адже коли удача була не на боці гравців у маджонг, вміло підібраний тон Їнь Сюеянь повертав їм впевненість і зміцнював бойовий дух. Вона стояла осторонь, тримаючи сигарету і повільно пускаючи кільця диму, спостерігаючи, як цей натовп пихатих і зневірених, старих і моложавих, колись усемогутніх і привабливих, боровся одне з одним не на життя, а на смерть.

4

Одного разу серед новоприбулих гостей з'явився джентльмен середнього віку на ім'я Сюй Чжуанту, випускник Шанхайського транспортного університету, привабливий, високий, одягнений у чоловічий європейський костюм бездоганного крою. Сюй Чжуанту був високоякісним спеціалістом, які мали широкий попит з початком індустріалізації Тайбея, коли почали масово створюватися підприємства того чи іншого типу. Він був бистрий на розум і мав неабиякий хист до ділового управління сучасною хімічною промисловістю, тож у сорок з гаком років вже став головою великої цементної компанії. Сюй Чжуанту мав доброчесну дружину і двоє чарівних діток, тому з такою щасливою родиною та перспективною кар'єрою Сюй Чжуанту вважався багатонадійним та амбітним підприємцем.

Цей молодик уперше завітав до маєтку Їнь з нагоди святкування шістдесятиріччя директора У, яке влаштувала Їнь Сюеянь. Сюй Чжуанту був його племінником, тож вони прийшли разом. Того вечора Їнь Сюеянь мала особливо елегантний вигляд. Вона була вдягнена в сріблясто-біле ціпао з короткими рукавами й рядочком рожевих застібок, на її ногах також красувалися сріблясто-білі атласні туфельки, розшиті на носочках тілесними пелюстками бегонії. Через піднесений святковий настрій Їнь Сюеянь зробила виняток – біля правої скроні її зачіску прикрашав

криваво-червоний тюльпан завбільшки як винний бокал, а з вух звисали довгі срібні сережки. Вітальня маєтку також була святково вбрана, столи прикрашали щойно зрізані туберози, тож Сюй Чжуанту відразу відчув солодкий запах, який проникав у мозок і легені.

– Красуне, хрещений привів до тебе видатного гостя!

На свою згорблену спину директор У вдягнув новий шовковий халат. Він з усмішкою представив гостя Їнь Сюеянь, а потім, вказуючи на неї, промовив:

– Моя похресниця дуже добра до мене. Влаштувала старигану таке свято! Я так собі подумав: я наразі без діла, всіма забутий каліка з ревматизмом – та до біса! Я щиро вдячний моїй похресниці та насолоджуватимуся цим бенкетом. Мій молодий та перспективний племінник так рідко дозволяє собі зайвого, одначе сьогодні теж прийшов провести час зі старими. Моя дівчинко, ти – найліпша господиня, передаю тобі Сюя Чжуанту, подбай про нього як слід!

– Пан Сюй у нас вперше, та ще й ваш родич, звісно, ставлення до нього буде особливе, – відповіла Їнь Сюеянь з готовністю, так, що криваво-червоний тюльпан на її зачісці затремтів.

І Сюй Чжуанту справді дістав по-особливому гостинний прийом. На бенкеті Їнь Сюеянь сиділа поруч із ним і люб'язно пропонувала йому їжу та напої. Нахиляючись до нього, вона шепотіла:

– Пане Сюю, це фірмова страва нашого шеф-кухаря. Як вам у порівнянні з тайбейськими ресторанами?

Після бенкету Їнь Сюеянь власноруч піднесла Сюю Чжуанту піалу із замороженим мигдалевим тофу, прикрашеним двома яскраво-червоними вишнями. Опісля, коли почали грати в маджонг, Їнь Сюеянь час від часу підходила й з-за спиною спостерігала, як він грає. Сюй Чжуанту був недосвідченим гравцем, часто ходив неправильно і до восьмого раунду втратив половину своїх кісток. На одній роздачі Сюй Чжуанту збирався скинути “сливу”, та Їнь Сюеянь миттєво нахилилася і зупинила його, поклавши свою тендітну руку на його:

– Пане Сюю, цю кістку не можна скидати.

У тому раунді Сюю Чжуанту вдалося зібрати всі “квіти”¹⁷, і він враз повернув більшу частину втрачених кісток. Гості почали жартома протестувати:

– Пані Їнь, чому б вам не перевірити мої кістки? Дивіться, я також програю!

– Пан Сюй прийшов до нас уперше, було б негарно дозволити йому піти додому з поразкою, правда ж?

Сюй Чжуанту обернувся і побачив, як Їнь Сюеянь усміхається йому, а срібні сережки гойдаються серед її чорних локонів.

Ближче до півночі вся кімната сповнилася насиченим запахом туберози. Сюй Чжуанту був у піднесеному настрої через випите “хуадяо”¹⁸ і зібрані “квіти” під час гри в маджонг. Коли Їнь Сюеянь вийшла проважати його, Сюй Чжуанту промовив:

– Пані Їнь, дякую вам, інакше б гра в маджонг сьогодні була б повною поразкою для мене.

Вона стояла у дверях, вдягнена у все біле, усміхнена, склавши руки на грудях, наче богиня Гуаньшиїнь¹⁹.

– Пусте. Приїжджайте ще, пане Сюю. Продовжимо наше дослідження маджонгу.

За два дні Сюй Чжуанту таки справді приїхав до маєтку Їнь, аби дізнатися від Їнь Сюеянь секрети гри.

Дружина Сюя Чжуанту сиділа вдома на плетеному стільці, втупившись у двері. За останні дні вона схудла на обличчі, очі позападали. Коли її хрещена мати, бабуся У, завітала в гості, то одразу ж схопила пані Сюй за руку і налякано заголосила:

– Ой-ой, похреснице, лишень місяць минув, як бачились із тобою, що ж ти так сильно схудла?

Бабусі У було більш як шістдесят років, проте вона мала кремезну статуру і жодної сивої волосинки. Її ноги колись були забинтовані, але ходила вона легко і швидко, ніби літала. Давніше бабуса У відвідувала гору Цінчен²⁰, що у провінції Сичуань, аби послухати даоське учення та вклонитися шанованому наставнику в даоському храмі Білих хмар. Цей наставник вгледів у бабусі У неабиякі здібності, тому, коли піднісся до небес, залишив їй свої рясю й патру²¹. Відтак бабуса У облаштувала залу для проповідування у своєму будинку в Тайбеї. У центрі зали було розміщено зображення її учителя, долі звисала узорчата квадратна завеса із жовтого шовку завдовжки вісім чи²². Бабуса У казала, що образ її наставника часто з'являється на цьому шовку і скеровує її дії, через що вона може передбачати майбутнє і відводити біду. У бабусі У було безліч послідовників, переважно жінок середнього віку, деякі з них мали досить високий соціальний статус. Попри стабільне економічне становище, ці пані зазвичай відчували душевну порожнечу, тому щомісяця десь із першого по п'ятнадцяте число вони обирали день, коли скасовували ігри в маджонг чи зустрічі і йшли натомість до бабусі У. Там вони натовпом побожно молилися, клали земні уклони, роздавали милостиню для бідних, аби заслужити собі та рідним миру і спокою. Когось із них турбувала тяжка хвороба, когось – сімейні суперечки, бабуса У всім без винятку обіцяла молитися перед образом наставника і просити про його допомогу.

– Моя дорогесенька, не подобається мені твій колір обличчя! – бабуса У уважно роздивилася пані Сюй, похитала головою і зітхнула.

Пані Сюй похилилася, не стримавшись, заплакала та виповіла бабусі У все, що було в неї на серці.

– Матінко, ви були свідком, – казала пані Сюй і схлипувала, – ми з паном Сюєм довго одружені, жодного кривого слова я від нього не чула, не кажучи вже про сварки на людях. Мій пан Сюй – це людина, що прагне першості у всьому. Він завжди казав, що чоловік має віддавати три п'ятих свого серця справі. Хоч би як не було важко ці десять років після нашого приїзду на Тайвань, він таки домігся розвитку цементної компанії. Я щодня бачила, як він заради справи проводить купу часу на зустрічах, і потайки хвилювалася. Бо для мене успіхи або невдачі компанії – то другорядне. Аби він сам був здоровий. Буде скрутно мені з дітьми – навіть це перетерпимо. Але з минулого місяця його наче підмінили. Було й таке, що дві-три ночі поспіль не повертався додому. Почну розпитувати – гнівається, жбурляє посуд. Позавчора навіть дітям чортів надавав. Подейкують, що мій пан Сюй когось на стороні запримітив, та ще і якусь дуже поважну особу. Матінко, невже я, порядна жінка, могла колись собі таке уявити? Як мені привести себе до ладу?

– Моя любя, – бабуса У сплеснула руками, – якби ти про це не заговорила, то і я б мовчала. Ти знаєш, що плітки мені огидні. Але ти називаєш мене матінкою, то я, звичайно, на твоєму боці. Ти знайома з отією товстою пані Сун? Її чоловік, заступник директора Сун, знайшов собі офіціантку з “Мейфлауеру”²³. Пані Сун прибігла до мене і сльозами молила попросити мого учителя за неї. Тож я подивилася на його гороскоп, а там таки була завада! Пані Сун перед образом учителя обіцяла велику пожертву, і я за неї прочитала дванадцять молитов. І хіба її чоловік слухняненько не повернувся до неї? Тоді я кажу пані Сун: “Припини цілими днями водитися з тими спокусницями! Читай молитви та роби добрі справи”. Тож пані Сун і виповіла мені геть усе про твого пана Сюя. Хто така Їнь Сюеянь? Що в ній такого, що так вабить людей? Навіть такого благородного чоловіка, як твій пан Сюй звабила. В історії таке вже траплялося, і не раз, – Бао Си²⁴, Да Цзі²⁵, Фей Янь²⁶, Тай Чжень²⁷ нарobili лиха! Гадаєш, вони були людьми? То нечистий дух! У лихі часи вся ця нечисть спускається у світ, аби вчинити безлад між людей. Хто знає, що то

за перевертень – Їнь Сюеянь! На мою думку, треба щось вдіяти, аби врятувати твого пана Сюя.

– Матінко, – пані Сюй не стрималася і знову заплакала, – ви ж знаєте, що мій пан Сюй не та людина, що зовсім не має совісті. Щоразу, коли він десь затримується, то коли повертається, хоч і мовчить, але я бачу, що йому зле. Іноді він сидить похмуро, безперестанку палить, на лобі в нього пульсують вени – лячно та й годі. Та я не наважуюся підійти до нього, лише серце моє тривожиться. Оці останні дні він наче одержимий, повертається додому і голосно кричить, що всі в компанії жадають йому невдачі. Посварився з робітниками, вчора навіть звільнив декількох. Коли я почала вмовляти, що не треба сперечатися з тими грубіянами, то й мені дісталося. Він сам на себе несхожий, як же мені не турбуватися!

– Так і є! – кивала головою бабуся У. – Боюся, що твій пан Сюй занапастив себе. Дай-но мені його гороскоп, вдома подивлюся, що там у нього.

Пані Сюй записала дату і час народження чоловіка й передала папірець бабусі У:

– Матінко, щастя нашої родини залежить від вас.

– Не хвилюйся, – сказала бабуся У перед тим, як піти, – можливості мого наставника безмежні. Він здатен усунути труднощі та полегшити важке становище будького.

Однак надприродні здібності наставника не змогли врятувати Сюя Чжуанту. Одного разу, саме тоді, коли він бив кулаком по столу і лаяв одного з робітників, той оскаженів і швайкою проткнув груди Сюя Чжуанту аж до спини.

6

Директор У став розпорядником похоронної церемонії Сюя Чжуанту. Він бігав у справах декілька днів поспіль, і ревматизм знову дав про себе знати. Коли директор У знову і знову з'являвся на порозі похоронного бюро, то вже спирався на ціпок і помітно кульгав. У день траурної церемонії труну було встановлено в залі похоронного бюро, і вінки з білими стрічками від родичів та друзів вишикувались аж до самого входу. Серед них був і вінок від співробітників Сюя Чжуанту з цементної компанії з написом “Біль втрати видатного таланту”. Люди йшли попрощатися з небіжчиком нескінченним потоком від дев'ятої години ранку. Пані Сюй із виплаканими від горя очима стояла перед труною у траурному вбранні разом із двома дітьми та дякувала всім, що прийшли. Бабуся У очолювала дванадцять даоських ченців у рясах та з мітелочками в руках, вони розмістилися поруч із вітварем у задній частині залу і проводили ритуал очищення душі від страждань. Ще близько десяти буддійських ченців та черниць здійснювали заупокійне читання сутр й молилися за позбавлення небіжчика від мук у потойбічному світі.

Опівдні зала вже була сповнена людьми. Раптом серед неорганізованого натовпу почулося хвилювання, яке вмить перетворилось на врочисту тишу – до зали непомітно, як порив вітру, увійшла Їнь Сюеянь. Як завжди, вдягнена у все біле, без косметики, легко й граційно вона підійшла до столу розпорядника, повільно взяла в руки пензель, помахом написала своє ім'я у книзі відвідувачів, а потім неквапливо попрямувала до центру зали. Люди розступалися перед нею по обидва боки, вона ж зосереджено і шанобливо наблизилася до вітваря й тричі вклонилася перед зображенням Сюя Чжуанту. У цю мить всі присутні прикипіли на місці. Хтось був здивований, хтось обурений, хтось спантеличений, але всі, здавалося, були скорені якоюсь невідомою силою і не наважувалися поворухнутися. Жахлива смерть Сюя Чжуанту дещо відвернула родичів з боку його дружини від гніву на Їнь Сюеянь, проте ніхто й уявити не міг, що вона насмілиться увірватися до родинної зали з тілом небіжчика. Напруга зросла настільки, що всі наче остовпіли. Їнь Сюеянь закінчила церемонію і підійшла до пані Сюй, простягнула руку і погладила дітей по

головах, а потім урочисто потиснула руку самій пані Сюй. Щойно присутні наважились розгублено поглянути одне на одного, Їнь Сюеянь легкими мов вітер кроками покинула поховальне бюро. Вмить у залі вчинився безлад, пані Сюй впала навколійки та знепритомніла, бабуся У поспіхом кинула мітелочку і підбігла до неї, а потім повела до задньої частини залу.

Вечері в маєтку Їнь знову зібралися грати в маджонг, дехто з гравців домовився про це ще вдень після похорону Сюя Чжуанту. Директор У знову привів двох нових гостей – пана Юя, новопризначеного директора Південної текстильної фабрики, і пана Чжоу, голову правління підприємницької компанії “Дахуа”. Того вечора директору У щастило неймовірно – він виграв декілька разів поспіль. Тож пан У голосно радів і сміявся, і сльози безперестанку сочилися з його запалених червоних очей із зіпсованими віями. На дванадцятому раунді була одна роздача, коли директор У аж підстрибнув із піднятими вгору обома руками й закричав:

– Красуне! Скоріш іди сюди! “Чотири вітри”!²⁸ Така комбінація випадає раз на сто років! Східний, південний, західний, північний – всі тут! Та ще й власноруч витягнув два з них! Кажуть, що “чотири вітри” – то на біду, та де там! Мені все життя не щастило, тож ця роздача має змінити мою вдачу на краще. Красунечко моя, подивись-но, ну хіба ці кістки не прекрасні? Хіба вони не чудові?

Сміючись і радіючи, пан У розкидав кістки для маджонгу по всьому столу. Їнь Сюеянь підійшла до пана У, легенько торкнулася його плеча й усміхаючись промовила:

– Хрещений, прибережіть сили ще на дві роздачі. Якщо виграєте в директора Юя та голови правління Чжоу, я залюбки розділю вашу радість!

¹ “Парамаунт” (百乐门 *bǎilèmén*) – відомий історичний нічний клуб Шанхаю, зведений у 1933 р. в стилі ар-деко; до 1949 р., коли контроль над містом перейшов до Народно-визвольної армії Китаю, містив велику танцювальну залу і був основним місцем зустрічі заможної еліти шанхайського суспільства. Тут і надалі в перекладі замість транскрипції ми використовуємо оригінальні західні назви вулиць та закладів, що набули поширення в Китаї з другої половини XIX ст. під впливом вестернізації.

² Ціпао (旗袍 *qípào*) – традиційна жіноча сукня в Китаї.

³ Хуанпу (黄浦江 *huángpǔjiāng*) – річка Хуанпу, що протікає через Шанхай і поділяє його на дві частини – східну浦东 й західну浦西.

⁴ Парк-готель (国际饭店 *guójì fàndiàn*) – досл. “міжнародний готель”; відомий історичний готель, побудований у Шанхаї у 1934 р.; наразі належить до переліку найважливіших охоронюваних культурних об’єктів КНР.

⁵ Французька концесія (上海法租界 *shànghǎi fǎ zūjiè*) – територія французького селіменту в Шанхаї з 1849-го по 1943 р.

⁶ “Джесфілд” (兆丰夜总会 *zhào fēng yèzǒnghuì*) – історичний нічний клуб Шанхаю.

⁷ “Лицеум” (兰心大戏院 *lán xīn dà xìyuàn*) – перший театр у Китаї, побудований у західному стилі. Перша будівля театру, зведена в 1850 р., була знищена пожежею; у 1931 р. театр було відбудовано у стилі італійського ренесансу. Наразі належить до другої групи видатних історичних будівель Шанхаю.

⁸ Авеню Жоффра (霞飞路 *xiá fēi lù*) – у 1915–1943 рр. вулиця в Шанхаї, названа на честь французького маршала Жозефа Жоффра; наразі – вулиця Хуайхай (淮海路).

⁹ Ва-хуа (挖花 *wāhuā*) – традиційна для провінції Чжецзян азартна гра з використанням кісток на кшталт доміно; її особливість полягає в тому, що під час гри гравці наспівують пісень із назвами кісток.

¹⁰ Уривок із сунської п’єси “Си Лан відвідує матір” (四郎探母).

¹¹ “Мен Лі Цзюнь” (孟丽君 *mèng lì jūn*) – традиційна китайська музична драма періоду Юань.

¹² Сіменьдін (西门町 *xī mén dīng*) – відомий квартал Тайбея з пішохідною зоною, закладами купівлі та відпочинку, починаючи з кінця XIX ст.

¹³ “Саньлюцзю” (三六九 *sānliùjiǔ*) – історична перекусна в Тайбеї, що пропонує відвідувачам шанхайські спеціальтети.

¹⁴ “Шанхай Усянчжай” (上海五香斋 *shànghǎi wǔxiāng zhāi*) – досл. “заклад п’яток прянощів Шанхаю”, історичний ресторан у Тайбеї, що спеціалізується на шанхайських стравах.

¹⁵ Няньгао (年糕 *niángāo*) – традиційні солодкі смаколики з борошна з клейкого рису, приготовані на парі, що зазвичай готують у Китаї на Свято весни (春节). Нінбо (宁波 *níngbō*) – місто у провінції Чжецзян поблизу Шанхаю.

¹⁶ Цзунци (粽子 *zòngzi*) – галушки з клейкого рису з різноманітною начинкою, загорнуті в листя бамбука або очерету; традиційне частування на Свято початку літа (端午节). Хучжоу (湖州 *húzhōu*) – місто у провінції Чжецзян поблизу Шанхаю.

¹⁷ “Квіти” (满园花 *mǎn yuán huā*) – комбінація з восьми кісток, власне квітів – “слива”, “орхідея”, “хризантема” та “бамбук” – та чотирьох сезонів – “весна”, “літо”, “осінь”, “зима”.

¹⁸ “Хуадяо” (花雕 *huādiāo*) – вишукане жовте вино, вироблене в м. Шаосіні.

¹⁹ Гуаньшиїнь (观世音 *guānshìyīn*) – буддійська богиня Милосердя.

²⁰ Гора Цінчен (青城山 *qīng chéng shān*) – згідно з даоськими трактатами, ця гора є одним з десяти місць, де мешкають безсмертні.

²¹ Ряса й патра (衣钵 *yībō*) – умов. регалії духовного учителя, які він передає своєму улюбленому учню у спадок.

²² Чи (尺 *chǐ*) – китайська міра довжини, що дорівнює приблизно одній третині метра.

²³ “Мейфлауер” (五月花大酒家 *wǔ yuè huā dà jiǔjiā*) – історичний ресторан у Тайбеї.

²⁴ Бао Си (褒姒 *bāosì*) – улюблена наложниця Ювана, останнього імператора династії Західна Чжоу. Згідно з літописами, Бао Си ніколи не сміялася, і щоб її розважити, Юван запаливав сигнальні вогні на сторожових вежах, що приводило її в гарний настрій. Коли суперники Ювана напали військом на нього, Юван запалив сигнальні вогні, але удільні князі не прийшли йому на допомогу, думаючи, що вогні знову було запалено заради втіхи Бао Си. Ювана було вбито, династія Чжоу припинила своє існування.

²⁵ Да Цзі (妲己 *dájǐ*) – наложниця останнього імператора династії Шан. Згідно з легендою, її тілом заволоділа лисиця-перевертень, відтак жорстока наложниця разом із правителем усілякими способами знущалися зі своїх підлеглих. Через це піддані імператора влаштували заколот, у результаті якого закінчилася династія Шан і почалася ера правління імператорів Чжоу.

²⁶ Фей Янь (飞燕 *fēiyàn*) – дружина Ченді, дванадцятого імператора династії Хань. За легендою, вона була здатна подарувати чоловікові незрівнянне задоволення, що пояснювалось її потойбічною сутністю. Коли імператор став безсилим, Фей Янь дала йому дуже велику дозу збуджувального засобу, у результаті імператор помер. Коли мати померлого імператора звинуватила в цьому Фей Янь, красуня вчинила самогубство.

²⁷ Тай Чжень (太真 *tàizhēn*), також Ян Гуйфей (杨贵妃 *yáng guīfēi*) – улюблена наложниця танського імператора Сюаньцзуна, який через велику любов до красуні закинув державне управління і розтринькав державну скарбницю.

²⁸ “Чотири вітри” (四喜临门 *sìxǐlínmén*) – досл. “чотири радості біля порога”, також “велика радість” (大四喜 *dàsìxǐ*), комбінація в маджонгу, за яку нараховується найбільша кількість очок.

REFERENCES

Haiwai huawen wenxue jiaocheng (2009), Rao P. and Yang K. (eds), Jinan University Press, Guangzhou. (In Chinese).

Bai Xianyong (2000), “Yongyuan de Yin Xueyan”, *Taibeiren*, Zuoja chubanshe, Beijing, pp. 1–15. (In Chinese).

Бай Сяньюн

ВІЧНА ЇНЬ СЮЕЯНЬ /

Переклад з китайської, вступна стаття та коментарі Т. В. Вечоринської

У цій публікації пропонується переклад українською мовою добре відомого в Китаї та за його межами твору американського письменника тайванського походження Бая Сяньюна (白先勇) “Вічна Їнь Сюеянь” (“永远的尹雪艳”). Оповідання було вперше опубліковане на Тайвані в 1965 році у виданні “Сучасна література” (现代文学). Лише в 1979 році воно

з'явилося на сторінках пекінського літературного альманаху “Сучасність” (当代) і викликало неабияку зацікавленість як читачів, так і літературних критиків. Містичність і символічність образу вічно молодої красуні, що переїздить із Шанхаю до Тайбея, елегантність та вишуканість її маєтку, за стінами якого протікає дозвілля представників вищого класу Тайбея, відкрили для китайського читача особливий літературний простір, несхожий на сучасну літературу материкового Китаю. Одночасно зі співчуттям до перипетій долі відвідувачів маєтку Їнь автор викриває корумповане, сповнене вадами життя колишніх можновладців і майстерно, блискучою літературною мовою описує розваги, метання, декаданс та загибель цих людей, зачарованих примарною красою Їнь Сюеянь. Саме з публікації цього оповідання на материковому Китаї розпочинаються активне вивчення й обговорення китайськомовної закордонної літератури.

Оповідання “Вічна Їнь Сюеянь” розглядається нами в контексті дискурсу літератури китайської діаспори. У творчості Бая Сяньюна, як це притаманно китайським письменникам у діаспорі на Заході, поєднуються східна та західна естетика, відчуваються вплив західної літератури та художнє переосмислення класичних китайських творів, пошук свого “я” на перетині культур. Вже перебуваючи за кордоном, Бай Сяньюн у своїх творах часто вдається до репрезентації Китаю і Тайваню з погляду “Іншого”, який пильно спостерігає за батьківщиною, прагне переосмислити її історію, пояснити сучасне і неабияк стурбований її майбутнім.

Переклад українською мовою оповідання “Вічна Їнь Сюеянь” здійснено вперше.

Ключові слова: Бай Сяньюн, “Вічна Їнь Сюеянь”, китайськомовна література, література китайської діаспори, символ, семантика кольору, алегорія

Переклад надійшов до редакції 21.05.2021